1. భారత ఆర్థిక వ్యవస్థలో అస్థిర వృద్ధి రేటుకు కారణమయ్యే అంశాలను విశ్లేషించండి. స్థిరమైన, సుస్థిర వృద్ధిని సాధించేందుకు పాలసీ చర్యలు ఎలా సహాయపడగలవు?

పరిచయం

వృద్ధి రేటు అనేది ఒక నిర్దిష్ట ఆర్థిక సూచిక విలువలో నిర్దిష్ట కాలంలో జరిగే శాతం మార్పును సూచిస్తుంది. అంటే, ఆ సూచిక ఎంత మేరకు పెరిగిందో లేదా తగ్గిందో ఇది కొలుస్తుంది. భారతదేశ GDP వృద్ధి గణనీయంగా మారుతూ వచ్చింది. FY17లో 8.3% ఉండగా, FY21లో మహమ్మారి ప్రభావంతో -5.8%కు పడిపోయింది. అనంతరం FY23లో ఇది 7.2%కి తిరిగి పెరిగింది (NSO డేటా ప్రకారం).

ఈ అస్థిరతకు అనేక అంశాలు దోహదం చేస్తాయి:

1. **నిర్మాణాత్మక అడ్డంకులు:** సేవల రంగం GDPలో సుమారు 53% భాగస్వామ్యం ఉన్నప్పటికీ కేవలం 32% పని దళాన్ని మాత్రమే ఉపాధి కల్పిస్తోంది. అదే సమయంలో వ్యవసాయం సుమారు 45% శ్రామిక శక్తికి ఉపాధి కల్పిస్తూ కేవలం 18% (MoSPI, 2023) మాత్రమే GDPలో భాగం కల్పిస్తోంది. ఇది రంగాల మధ్య అసమతౌల్యాన్ని సృష్టిస్తోంది.
2. **చక్రీయ ఆర్థిక మార్పులు**: 2019 మందగమనంలో (GDP 4%) బలహీన డిమాండ్, లిక్విడిటీ సమస్యలు, గ్లోబల్ ట్రేడ్ ఉద్రిక్తతలు కారణమయ్యాయి.
3. **విధాన అస్పష్టత**: తరచు జరిగే పన్ను మార్పులు (ఉదా: 2017 GST అమలు సమస్యలు) మరియు రెట్రోస్పెక్టివ్ ట్యాక్సేషన్ (ఉదా: వోడాఫోన్ కేసు) పెట్టుబడిదారుల్లో అనిశ్చితిని పెంచాయి.
4. బాహ్య షాక్‌లు: 2022 రష్యా-ఉక్రెయిన్ యుద్ధం అధిక చమురు ధరలకు దారితీసింది (2022 మధ్యలో బ్యారెల్‌కు $120), భారతదేశ వాణిజ్య లోటును మరింత దిగజార్చింది (FY23లో $122 బిలియన్).
5. **ఆర్థిక లోటు మరియు రుణ భారం:** భారతదేశ ఆర్థిక లోటు FY23లో GDPలో 6.4%గా ఉంది, ఇది వృద్ధిని పెంచే ప్రాజెక్టులపై ప్రభుత్వ పెండింగ్ సామర్థ్యాన్ని పరిమితం చేసింది.
6. **బ్యాంకింగ్ మరియు ఆర్థిక రంగ సమస్యలు**: 2018లో 11.2% వరకు పెరిగిన NPAs క్రెడిట్ ప్రవాహాన్ని తగ్గించాయి. IBC మరియు రీకాపిటలైజేషన్ చర్యల వల్ల 2023లో ఇవి 3.2%కు తగ్గాయి.
7. **ఉపాధి మరియు ఉత్పాదకత సవాళ్లు**: PLFS (2023) ప్రకారం శ్రామిక శక్తి పాల్గొనడం (LFPR) కేవలం 53% మాత్రమే ఉంది. GDP పెరిగినా ఉపాధి పెరుగుదల అనుపాతంలో లేదు.
8. **ద్రవ్యోల్బణం మరియు సరఫరా గొలుసు అంతరాయాలు**: 2022 ఏప్రిల్‌లో CPI ద్రవ్యోల్బణం 7.8%కు చేరడం వల్ల డిమాండ్ మరియు పెట్టుబడులు ప్రభావితమయ్యాయి.

స్థిరమైన మరియు సుస్థిర వృద్ధికి అవసరమైన విధాన చర్యలు

1. నిర్మాణాత్మక సంస్కరణలు:

- తయారీ రంగంలో (ఉదాహరణకు ఎలక్ట్రానిక్స్, ఫార్మాస్యూటికల్స్) PLI (ఉత్పత్తి-సంబంధిత ప్రోత్సాహక) పథకాలు దేశీయ ఉత్పత్తి మరియు ఎగుమతులను పెంచడం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాయి.

- లాజిస్టిక్స్ ఖర్చులను (ప్రస్తుతం GDPలో 13–14%) తగ్గించి సామర్థ్యాన్ని పెంచడానికి 2022లో నేషనల్ లాజిస్టిక్స్ పాలసీ ప్రవేశపెట్టబడింది.

2. ద్రవ్య నియంత్రణ & ఆదాయ సమీకరణ:

- 2023లో GST వసూళ్లు నెలకు ₹1.6 లక్షల కోట్లను దాటడం పన్ను ఆదాయ సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరిచింది.
- వ్యయ నియంత్రణ ద్వారా FY26 నాటికి ద్రవ్య లోటును 4.5% కంటే తక్కువగా తగ్గించేందుకు (బడ్జెట్ 2023 లక్ష్యం) చర్యలు.

3. ద్రవ్య & ఆర్థిక స్థిరత్వం:

- RBI యొక్క ద్రవ్యోల్బణ లక్ష్యీకరణ (4% ± 2%) మరియు రేట్ల పెంపు (2023లో రెపో రేటు 6.5%కి పెంపు) ద్రవ్యోల్బణాన్ని నియంత్రించడంలో సహాయపడ్డాయి.
- NBFCలను బలపరచడం మరియు MSMEలకు క్రెడిట్ ప్రాప్యతను మెరుగుపరచడం.

4. మౌలిక సదుపాయాలు & పారిశ్రామిక వృద్ధి:

- రహదారులు, రైల్వేలు, పోర్టులకు ₹111 లక్షల కోట్ల జాతీయ మౌలిక సదుపాయాల పైప్‌లైన్ (NIP) కింద పెట్టుబడులు.
- గతి శక్తి యోజన ద్వారా మల్టీమోడల్ రవాణా సామర్థ్యాన్ని పెంపు.

5. ఉపాధి మరియు నైపుణ్య అభివృద్ధి:

- ప్రధానమంత్రి కౌశల్ వికాస్ యోజన (PMKVY) 13 మిలియన్ల మందికి వివిధ నైపుణ్యాలలో శిక్షణ ఇచ్చింది.
- గిగ్ మరియు ప్లాట్‌ఫామ్ ఆర్థిక వృద్ధి (ఉదా. ఉబర్, స్విగ్గీ) కొత్త ఉపాధి మార్గాలను సృష్టిస్తోంది.

6. వాణిజ్యం & బాహ్య రంగ స్థితిస్థాపకత:

- ఎగుమతులను పెంచడానికి UK, EU మరియు GCC లతో FTA చర్చలు.
- చమురు దిగుమతి ఆధారపడటాన్ని తగ్గించడానికి పునరుత్పాదక శక్తి (2030 నాటికి 500 GW) పై దృష్టి పెట్టడం.

7. స్థిరమైన అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు:

- భారత్‌ను గ్లోబల్ హబ్‌గా మార్చడానికి ₹19,744 కోట్ల గ్రీన్ హైడ్రోజన్ మిషన్.
- అటవీకరణ మరియు నీటిశాఖ కార్యక్రమాలు (ఉదా: 12 కోట్ల గ్రామీణ కుటుంబాలకు లాభపడుతున్న జల్ జీవన్ మిషన్).

ముగింపు

భారత ఆర్థిక వృద్ధికి రంగాల మధ్య సమతౌల్యం, విధానాల్లో స్థిరత్వం, మౌలిక వసతుల పెట్టుబడులు మరియు ఆర్థిక క్రమశిక్షణ అవసరం. తయారీ, కార్మిక రంగం, మరియు ద్రవ్య పరిపాలనలో ఉన్న సంస్కరణలతో, భారత్ 2027 నాటికి $5 ట్రిలియన్ ఆర్థిక వ్యవస్థ లక్ష్యాన్ని సాధించే దిశగా స్థిరమైన మరియు సుస్థిర వృద్ధిని అందుకోగలదు.

2. చమురు ధరల పెరుగుదల ద్రవ్యోల్బణం మరియు భారత ఆర్థిక వ్యవస్థపై చూపే ప్రభావాన్ని చర్చించండి. ప్రతికూల ప్రభావాలను తగ్గించడానికి చర్యలను సూచించండి.

పరిచయం

ద్రవ్యోల్బణం అంటే కాలక్రమేణా వస్తువులు మరియు సేవల సాధారణ ధరల స్థాయిలో పెరుగుదల, డబ్బు కొనుగోలు శక్తి తగ్గడం. దీనిని వినియోగదారుల ధరల సూచిక (CPI) మరియు టోకు ధరల సూచిక (WPI) వంటి సూచికల ద్వారా కొలుస్తారు.

ద్రవ్యోల్బణం, భారత ఆర్థిక వ్యవస్థపై పెరుగుతున్న చమురు ధరల ప్రభావం

భారతదేశ ఇంధన వనరులలో చమురు ఒక కీలకమైన భాగం, దాని ముడి చమురు అవసరాలలో 85% దిగుమతి చేసుకుంటుంది. ప్రపంచ చమురు ధరల పెరుగుదల ద్రవ్యోల్బణం మరియు ఆర్థిక స్థిరత్వాన్ని గణనీయంగా ప్రభావితం చేస్తుంది.

ద్రవ్యోల్బణంపై ప్రభావం:

1. **ఖర్చు-ప్రేరిత ద్రవ్యోల్బణం:** అధిక చమురు ధరలు రవాణా, ఉత్పత్తి ఖర్చులను పెంచుతాయి, ఇది వస్తువులు మరియు సేవల ధరల పెరుగుదలకు దారితీస్తుంది.
2. **ఇంధన ధరల ద్రవ్యోల్బణం:** పెట్రోల్ మరియు డీజిల్ ధరలపై ప్రత్యక్ష ప్రభావం, వినియోగదారుల వ్యయం మరియు వ్యాపార ఖర్చులను ప్రభావితం చేస్తుంది.
3. **దిగుమతి ద్రవ్యోల్బణం:** అధిక చమురు దిగుమతి బిల్లు రూపాయిని బలహీనపరుస్తుంది, దిగుమతులు ఖరీదైనవిగా చేస్తాయి, మొత్తం ద్రవ్యోల్బణానికి దోహదం చేస్తాయి.
4. **ద్రవ్య విధాన కఠినతరం:** ద్రవ్యోల్బణాన్ని అరికట్టడానికి, RBI వడ్డీ రేట్లను పెంచుతుంది, ఇది రుణ ఖర్చులను ప్రభావితం చేస్తుంది, ఆర్థిక కార్యకలాపాలను నెమ్మదిస్తుంది.

ఆర్థిక వ్యవస్థపై ప్రభావం:

1. **పెరుగుతున్న కరెంట్ ఖాతా లోటు (CAD):** ముడి చమురు ధరలు $10 పెరగడం వల్ల భారతదేశ CAD GDPలో 0.4% పెరుగుతుంది.
2. **ఆర్థిక ఒత్తిడి:** ఎల్‌పిజి మరియు ఎరువులపై అధిక సబ్సిడీ భారం ప్రభుత్వ ఆర్థిక భారాన్ని పెంచుతుంది.
3. **నెమ్మదిగా పారిశ్రామిక వృద్ధి:** అధిక ఇంధన ఖర్చులు విమానయానం, రవాణా మరియు తయారీ వంటి పరిశ్రమలకు ఇన్‌పుట్ ఖర్చులను పెంచుతాయి.
4. **బలహీనమైన రూపాయి:** చమురు దిగుమతుల కోసం ఫారెక్స్ అవుట్‌ఫ్లోలు పెరగడం వల్ల రూపాయి మారకం రేటుపై ఒత్తిడి పెరిగింది.

ప్రతికూల ప్రభావాలను తగ్గించడానికి చర్యలు

1. **శక్తి వనరుల వైవిధ్యం:** పునరుత్పాదక ఇంధనం, జీవ ఇంధనాలు మరియు విద్యుత్ వాహనాలు (EVలు) వినియోగాన్ని పెంచడం.
2. **వ్యూహాత్మక చమురు నిల్వలు:** స్వల్పకాలిక ధరల షాక్‌లను తగ్గించడానికి భారతదేశ ముడి చమురు నిల్వలను విస్తరించడం.
3. **దీర్ఘకాలిక చమురు దిగుమతి ఒప్పందాలు:** చమురు ఎగుమతి చేసే దేశాలతో అనుకూలమైన ఒప్పందాలను పొందడం.
4. **ఇంధన పన్ను హేతుబద్ధీకరణ:** ద్రవ్యోల్బణాన్ని నియంత్రించడానికి అధిక ధరల కాలంలో ఎక్సైజ్ సుంకాలను తగ్గించడం.
5. **రూపాయి బలోపేతం:** ఫారెక్స్ నిల్వలను సమతుల్యం చేయడానికి ఎగుమతులను ప్రోత్సహించడం మరియు విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షించడం.

ముగింపు

ఇంధన వైవిధ్యీకరణ, ఆర్థిక వివేకం మరియు విధాన సంస్కరణలపై దృష్టి సారించే బహుముఖ వ్యూహం చమురుపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించడానికి మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థను స్థిరీకరించడానికి సహాయపడుతుంది.